

Bevarandeplan för Natura 2000-området Edenryd SE0420274

Edenryd, fotograf: Hans Cronert

Grunduppgifter om Edenryd

Län:	Skåne
Kommun:	Bromölla
Läge:	21 km Ö Kristianstad, 4km S Bromölla
Markägare:	Enskilda och Bromölla kommun
Areal:	516,2 ha
Skyddsform:	delvis djurskyddsområde för fågellivet
Bakgrund:	pSCI beslutat av Regeringen 1998-01. SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12. SAC fastställt av Regeringen 2011-03. Bevarandeplan fastställd & kungjord av Länsstyrelsen Skåne 2018-05-XX respektive 2018-05-XX.
Reviderad:	2018-02

Vad betyder Natura 2000?

EU bygger ett nätverk av områden med skyddsvärd natur som kallas Natura 2000. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa. Natura 2000 har tillkommit med stöd av två EG-direktiv; Fågeldirektivet (EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009) om bevarande av vilda fåglar och Habitatdirektivet (EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen. Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992.

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning om områdesskydd m m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom Natura 2000-området kräver tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Vad är en bevarandeplan?

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden och vilken skötsel som behövs för att dessa naturvärden ska finnas kvar långsiktigt. Bevarandeplanen innehåller också en beskrivning av vilka verksamheter och åtgärder som kan hota de arter och livsmiljöer som ska skyddas i Natura 2000-området. Bevarandeplanen innehåller viktig information som används som underlag vid samråd och tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder inom Natura 2000-området.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanerna redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Vad är bevarandestatus?

Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter som utpekats ska ha *gynnsam bevarandestatus*. Det innebär att man ska försäkra sig om att de utpekade naturtyperna och arterna finns kvar långsiktigt i Europa. För en naturtyp kan *gynnsam bevarandestatus* innebära att man bevarar de strukturer och funktioner som finns i naturtypen och att de arter som är typiska för naturtypen finns kvar i livskraftiga populationer. För en art innebär *gynnsam bevarandestatus* att arten finns i livskraftiga populationer och att förekomsten av dess livsmiljö är tillräcklig. I bevarandeplanen anses fullgod bevarandestatus vara densamma som gynnsam.

Viktigt att tänka på

För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Bevarandeplanen för ett Natura 2000-område kan revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningarna förändras. När bevarandeplanen förändras medför det att den måste fastställas på nytt. Då ges markägare och andra berörda möjlighet att lämna synpunkter. Vid tillståndsprövning är det viktigt att utnyttja den nya kunskapen som finns i reviderade bevarandeplaner även innan dessa planer har beslutats.

Mer information om Natura 2000

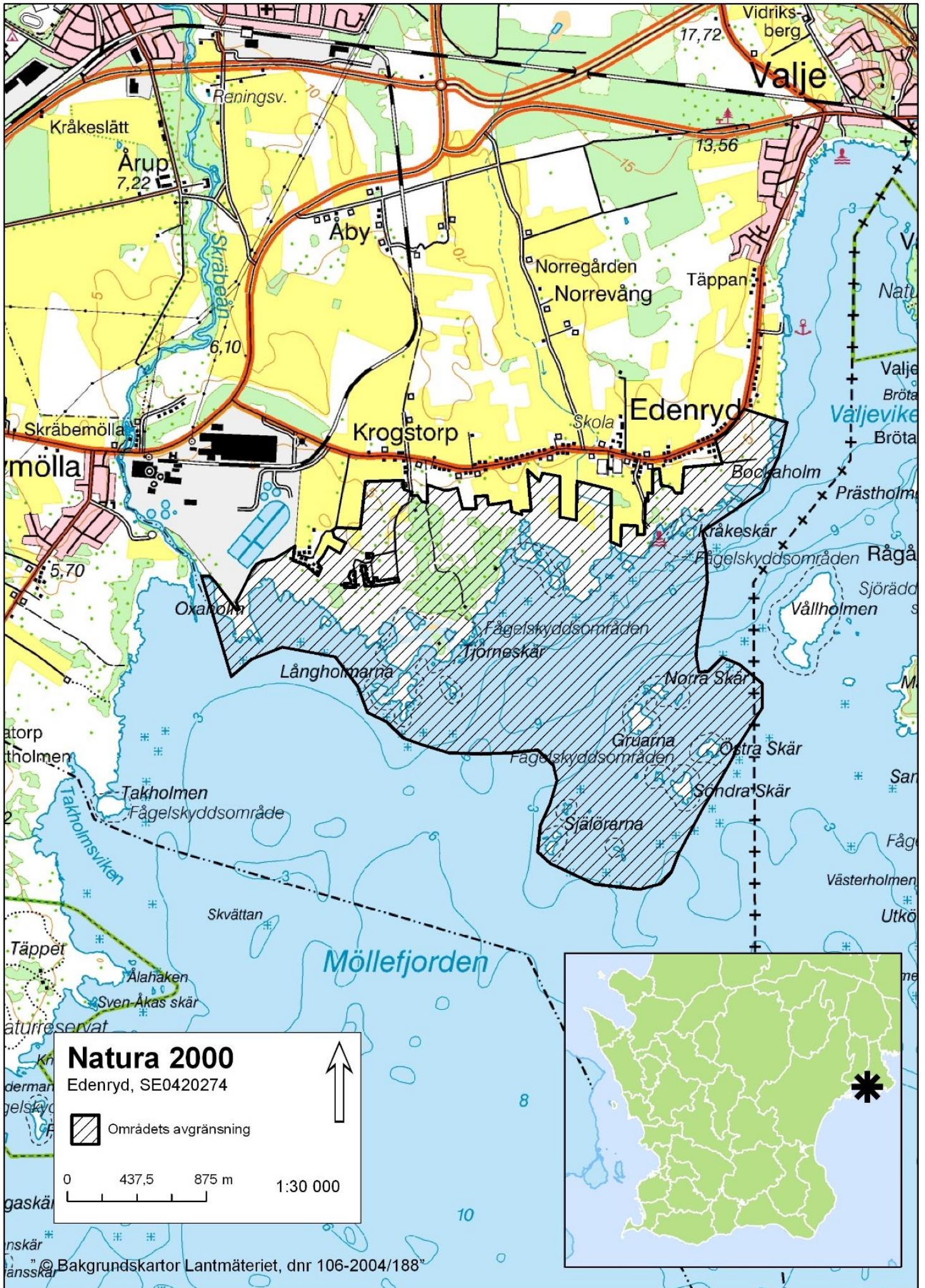
Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/skane/N2000 eller
telefon 010-224 10 00

Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Innehållsförteckning

ÖVERSIKTSKARTA.....	5
OMRÅDESBESKRIVNING.....	6
INGÅENDE NATURTYPER OCH ARTER ENLIGT NATURA 2000.....	8
Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden.....	10
Bevarandemål.....	10
Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus.....	14
Naturtyper.....	14
HOTBILD – VAD KAN PÅVERKA NATURA 2000-OMRÅDET NEGATIVT?.....	18
SKYDD OCH BEVARANDEÅTGÄRDER.....	22
Skydd och reglering.....	23
Prioriterade bevarandeåtgärder.....	24
Restaureringsåtgärder.....	24
Löpande skötsel.....	24
Uppföljning.....	25
REFERENSER.....	25
BILAGOR.....	26
Bilaga 1, Karta med naturtyper enligt Natura 2000.....	27
Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan.....	28
Bilaga 3, Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar. Fel! Bokmärket är inte definierat.	
Bilaga 4, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna.....	29

Områdesbeskrivning

Natura 2000 - området Edenryd söder om Bromölla sträcker sig från Skräbeåns mynning i sydväst till de yttre delarna av Valjeviken i nordöst och följer Östersjöns sträckning. Edenryd omfattar strandängarna innanför den nordligaste delen av Skånes enda skärgård. Området innehåller stora arealer med betesmark och fuktängar med saltpåverkad flora.

Betesmarkerna består av ett öppet och småskaligt odlingslandskap på sandig mark. Ett stort antal olika naturtyper återfinns i området. Långvarig hävd har skapat en stor variation och artrikedom på platsen. Området har en varierande och artrik vegetation från mestadels öppet och gräsmarksdominerat landskap till slutna buskage med mindre skogspartier och åkerlappar. Längs med kusten finns strandängsmark som bryts av med skogsmark, dungar och åkerlappar.

Områdets geologiska förutsättningar utgörs av en berggrund på kritkalksten som överlagras med kalkrik morän i de norra delarna. Jordarterna består av sand och i södra delarna av grus.

Markanvändningen i Edenryd kan följas tillbaka till 1700-talet, med åkrar i östra delen och betesmark i resten av området. Betesmarken vid Edenryd omnämns i 1700-tals kartan som ”stenig och tuvig beteshaga”. På en liten del av betesmarken finns benämningen ”Inäga halm” här har antagligen tagits halm. Marken som var äng på 1700-tal har idag övergått till skogsmark. Marken genomgick laga skifte år 1851. Edenryds by består än i dag av den radby som fanns på 1700-talet, även om husen förmodligen inte är samma hus som då, husen flyttades ej ut på strandängarna vid laga skifte. Väster om dagens skog finns spår från hur marken såg ut före laga skifte år 1851 med flera smala tegar.

Området har ett småskaligt jordbruk, de sandiga markerna har gett upphov till ett extensivt åkerbruk och flera betesmarker. De många stengärsgårdarna som löper från landsvägen ner mot havet ger landskapet en ålderdomlig karaktär. Fynd i området påvisar en lång mänsklig kontinuitet, flera fynd har gjorts i området som daterats till sten-/bronsålder (Fornminnesregistret). Väster om området ligger Nymölla pappersbruk.

Den mänskliga påverkan av marken med lång hävdkontinuitet i området har bidragit till stor variation och artrikedom samt en flora med hävdberoende arter. Faunan i området är rik och till stor del beroende av det öppna, kustnära landskapet. På land häckar arter som trädlärka och vadarfåglar som strandskata, rödbena, större strandpipare och Natura 2000-arterna skärfläcka och sydlig kärnsnäppa.

Det marina området består av ett grunt havsområde (0 till nästan 7 m djup), med flera ögrupper, och intilliggande betesmarker och skogspartier. Natura 2000-området ligger förhållandevis skyddat och kuststräckan bedöms inte vara erosionskänslig. De större öarna har förr i tiden varit hävdade, men bruket har upphört på senare tid. Numera dominerar de av högt gräs och örter med flera buskar innanför steniga stränder. Kråkeskär är mest förbuskad, medan Gruarna bara har ett fåtal uppstickande buskar, och Själorarna är helt kala förutom gräsvegetationen i fältskiktet. På Långholmarna når betesdjuren

ut på några av de större holmarna och därför är gräsvegetationen betydligt lägre här, men buskarna (mestadels hagtorn, slån och nypon med inslag av ask längre in mot land) hotar att ta över även här.

Stranden är en flack moränkust. Bottnarna domineras av sand, grus och sten medan en djupare ränna, mellan Gruarna/Själörarna och fastlandet, består av mjuk lera. Bottenvegetationen har inslag av bl a ålgräs och markoalger.

Största delen av sträckan präglas av de många frispolade, ibland mycket tätt liggande stenblock. Den lilla skärgården, Ängholmarna utgöres av ett 20-tal moränackumulationer.

Innanför och mellan de kustnära holmarna och skären är vattnet rikt på uppstickande stenar och grunda bottenpartier. Speciellt vid Långholmarna finns flera grunda, små lagunliknande vikar som gränsar till välhävdade strandängar med mycket spår av kreaturstramp vid vattenbrynet. Buskar, träd, säv och varierande markfuktförhållanden skapar här en miljö med stor diversitet i habitat. Buskagen hotar dock att ta över i framtiden och någon röjningsinsats borde genomföras.

Tack vare rådande beträdnadsförbud under häckningssäsongen och områdets relativa svårtillgänglighet för besökande torde fågellivet vara ostört. Men på den negativa sidan bör det nämnas att öarna inte varit betade de senaste tio åren och att det i dagsläget är ovisst om betet kan återupptas.

Vintertid utnyttjar flera sjöfågelarter t ex gräsand, knipa, knölsvan och småskrake området för att övervintra, ofta i stora mängder. Andra arter som kan nämnas är även salskrake, skäggdopping, sothöna, storskarv, storskrake och sångsvan. Betydande viggflockar om flera tusen individer kan under vinterhalvåret födosöka i de grunda havsområdena. Vid denna tid på året förekommer också havsörn regelbundet. Ett flertal arter utnyttjar även området som rastlokal under andra tider på året, och många arter häckar här.

Strandängarna är speciellt viktiga för vadarfåglar, gäss och andra hävdgynnade arter eftersom det bara är strandängarna som betas i området numera. Tidigare betades även öarna och sedan denna hävd upphörde har antalet vadare i området sjunkit. Uppslag av buskar har gett rovlevande och boplundrande arter som kråka spaningspunkter på öarna och detta missgynnar sannolikt även andra fåglar än vadarna.

Samtliga Sterna-tärnor har förekommit regelbundet i området och dessa är beroende av ostörda, rovdjursfria häckningsplatser på småöar, revlar och skär. Den starkt hotade skrântärnan häckar i området. Öarna är viktiga häckplatser för ejder.

I början av 2010-talet kom flera larm om tillståndet för Hanöbukten. Bland annat varnade fiskare och privatpersoner om färre fisk, skadad och sjuk fisk och dålig vattenkvalitet. Det man upptäckte var att torsken och skrubbskäddan som togs upp vid provfiske 2015–2017 mådde sämre än väntat. Bland annat hade de i ökad utsträckning problem som sårskador, tumörer och missbildningar, jämfört med andra områden längs svenska ostkusten. Undersökningar har visat att det inte är miljögifter som orsakar skadorna. Vad det är som ger skador vet man tyvärr inte.

Natura 2000-området Edenryd innefattar ett annat Natura 2000-område utpekade enligt fågeldirektivet; Gruarna, SE0420126. I Gruarna ingår dock endast i huvudsak havsområdet och öar. I väster angränsar Edenryd med Natura 2000-området Tosteberga – Ängholmarna SE0420127 enligt fågeldirektivet SPA.

En närmare beskrivning av naturtyper och arter finns under rubriken Beskrivning av naturtyper och arter.

Ingående naturtyper och arter enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök.

Tabell 1. Ederyds naturtyper med arealer och Natura 2000-arter. Naturtyperna indelas i fullgod bevarandestatus (gynnsam bevarandestatus) där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en icke fullgod naturtyp uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter. Utvecklingsmarker kan inte definieras som en naturtyp idag men kan omföras till någon naturtyp med aktiva åtgärder eller med naturlig förändring efter lång tid.

Naturtyp	Areal (ha) med bedömd bevarandestatus		
	Fullgod	Icke fullgod	Totalt
(1110), Sublittoral sandbankar	33,0		128,7
◆ Undergrupp (1111)-Sublittoral sandbank med vegetation – dominerad av ålgräs/marina kärlväxter	76,8		
Undergrupp (1112)-Sublittoral sandbank med i huvudsak makroalgsvegetation	8,6		
Undergrupp (1113)-Sublittoral sandbank fri från vegetation	10,4		
◆ (1140), Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten	108,9		108,9
(1150), Laguner	2,4	4,8° är ej bedömd	7,2
◆ (1160), Stora grunda vikar och sund	53,9		53,9
(1174) - Rev- Geogent rev 0-30 m (berg/blocksubstrat)	3,0		3,0
(1621)- Boreala skär och små öar i Östersjön – Terrester del	10,5		44,2
◆ (1622)- Boreala skär och småöar i Östersjön – Akvatisk del	33,6		
(1630), *Boreala strandängar av Östersjötyp	28,3		28,3
(1640), Boreala sandstränder med perenn vegetation i Östersjön	0,07		0,07
◆ (6270)*, Artrika torra- friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ	12,0	38,4	50,4
(6410), Fuktängar med blåttätel eller starr	0,62	2,3	3,6
Undergrupp (6411)-Fuktängar med blåttätel eller starr – Kalkfuktäng	0,63		

(7230), Rikkärr	1,26	0,01	1,3
(9162)- Näringsrik ek-avenbokskog av buskstjärnblomma- typ Ek-hassellund		13,6	13,6
Total areal naturtyper	443,2		
*prioriterad naturtyp enligt Natura 2000			
° naturtyp som saknar bedömd bevarandestatus			
◆ ny areal naturtyp som inte är beslutad av Regeringen			
Icke naturtyper			
<i>Utvecklingsmark mot:</i>			
Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsens (6270)		3,2	
◆ Havsstrandängar av Östersjötyp (1630)		0,54	
Total areal utvecklingsmarker	3,7		
Total områdesareal	516,2		

Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden

Det övergripande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller åter skapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s Art- och habitatdirektiv.

För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper, Natura 2000-arter och typiska arter som utgjort grund för utpekandet av området. Genom att ha gynnsamt tillstånd bidrar Natura 2000-området till att skapa eller upprätthålla en gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

De prioriterade bevarandevärdena inom Natura 2000-området Edenryd är de öppna, hävdade strandmarkerna med sina variations- och artrika miljöer som, angränsande till vattenspeglar och grunda havsområden, även erbjuder fina häcknings- och livsmiljöer för kustfåglar, ffa vadarfåglar. Prioriterade naturtyper i området är havssträndängar av Östersjötyp (1630), artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen (6270), rikkärr (7230), kalkfuktäng (6411), laguner (1150), ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten (1140) och sublittorala sandbankar i alla former (1110, m fl). Betesmarkerna ska vara fria från igenväxning och inte gödslas eller annan tillförsel av (antropogena) växtnäringsämnen.

Motivering:

Strandbetesmarkerna, öarna och det grunda vattenområdet utgör ett mycket viktigt häckningsområde för många fågelarter som är ovanliga i trakten och även nationellt hotade. I området ingår stora utmarker och salta strandängar vilkas flora är beroende av traditionell skötsel. Många olika naturtyper finns representerade, vilket innebär att området är artrikt och går från mer öppen mark till mer busk- och trädäckta områden. Området har en lång hävdkontinuitet. Även havsområdets bottenmiljöer är variationsrika och området är av betydelse som lek- och uppväxtlokal för flera fiskarter.

Bevarandemål

Arealmål

Förekommande naturtyper ska ha minst följande arealer:

- Sublittorala sandbankar (1110-1113) 128,7 ha
- Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten (1140) 108,9 ha
- Laguner (1150) 7,2 ha
- Stora grunda vikar och sund (1160) 53,9 ha
- Geogent rev (1174) 3,0 ha
- Boreala skär och småöar i Östersjön 44,2 ha
- Havssträndängar av Östersjötyp (1630) 28,3 ha men på sikt kan utvecklingsmarken på 0,54 ha också utvecklat kvalitét, vilket ger 28,8 ha.
- Sandstränder med perenn vegetation i Östersjön (1640) 0,07 ha
- Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen (6270) 50,4 ha men på sikt kan utvecklingsmarken på 3,2 ha också utvecklat kvalitét, vilket ger 53,6 ha.

- Fuktängar med blååtel eller starr (6410-6411) 3,6 ha
- Rikkärr (7230) 1,3 ha
- Näringsrik ek- eller ek-avenbokskog - Ek-hassellund (9162) 13,6 ha

Bevarandemål för områdets landområden

Hydrologin ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Grundvattennivån ska vara naturligt hög under större delar av året. Laguner (1150) och Rikkärr (7230) är extra känsligt för förändringar i grundvattennivå och grundvattnets kemiska egenskaper eller förändringar i temperatur.

Rikkärret ska vara öppet där busk- eller trädskikt endast finns i liten omfattning. Området ska vara välhävdat med slätter. Det ska finnas kärr av extremriktyp. Hydrokemin ska vara utan betydande antropogen påverkan och kalkpåverkat. Våtmarken finns i anslutning till och står i nära förbindelse med omgivande sjöar och vattendrag.

Mjukmatta ska finnas i rikkärret i riklig utsträckning: Bottenskiktet ska domineras av brunmossor. Negativa indikatorarter ska endast finnas i begränsad utsträckning. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma i större omfattning. Regelbunden hävd ska påverka området. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska förny sig. Typiska arter för varje naturtyp finns nedan.

Hydrologin i området ska vara naturlig med naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet samt även växelfuktiga miljöer (övermättnad vintertid och extremt torrt sommartid). Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan.

Naturliga störningsprocesser i form av tramp och saltstänk ska påverka delar av området. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur, ska förekomma. Betesdjuren ska inte ges medel mot parasiter som finns kvar i dyngan och kan påverka dynglevande organismer negativt.

Fysiska strukturer i form av busksnår och stenmurar ska vara allmänt förekommande. Solexponerade miljöer och strukturer ska utgöra delar av området. Värdefulla träd t ex bärande och blommande träd, hagmarksträd, hålträd och grova träd ska finnas. En mosaik av busksnår och öppen mark ska utgöra ett påtagligt inslag i delar av området. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Invasiva arter ska inte förekomma. Igenväxningsvegetation får endast finnas i måttlig mängd.

I Näringsrik ekskog ska småskaliga naturliga processer (som t. ex. trädens förnyring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning), påverka dynamik och struktur. Det ska finnas gamla träd och grova träd samt förnyring av nya träd som efterträdare av följande trädarter, ek och hassel. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas ett buskskikt med hassel.

Det ska finnas följande substrat i områdets skogar; gamla träd, liggande död ved, stubbar stående döda eller döende träd, död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar och träd med hackspettsbohål. Blommande örter, buskar och träd ska utgöra ett måttligt inslag i

delar av området. Gran och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området.

Gemensamma bevarandemål för områdets marina naturtyper

Hydrografiska villkor i form av vattenstånd, strömmar, vågor, sötvattensflöde och vattenutbyte ska variera naturligt i tid och rum. Naturtyperna och livsmiljön ska vara i ett tillstånd som stödjer dess ekologiska funktioner samt diversiteten i associerade samhällen.

Det ska finnas förutsättningar för fiskars lek- och uppväxt och naturtyperna ska fungera som viktigt födosöksområde för fiskar. Naturtyperna ska kunna fungera som livsmiljö/fodosöksområde och rastplats samt häcknings- och övervintringsområde för en mängd olika sjö- och kustfågelarter. Det ska finnas fria passager för djur och växter i alla livsstadier för att upprätta hålla en konnektivitet inom området och mellan områden.

Bottenarnas struktur ska vara intakt och ge förutsättningar för bentiska samhällen och associerade arter att upprätthålla sina ekologiska strukturer och funktioner, artdiversitet och förekomst av arter. Naturtyperna ska vara naturliga med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur samt vattenståndsvariationer så att det finns förutsättningar för bentiska samhällen och associerade arter att upprätthålla sina ekologiska strukturer och funktioner.

Vattenkvaliteten ska ha minst god status¹. Den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och andra kemikalier ska vara i koncentrationer som inte resulterar i negativa direkta eller indirekta effekter på arter och funktioner i naturtyperna. Halten av näringsämnen ska vara låg. Vattnet ska vara klart med ett siktdjup och ljusklimat som är förknippat med naturtypen och dess naturliga förutsättningar. Syrgashalten ska vara god.

Vegetationen ska vara karakteristisk för naturtyperna. Utbredning, area och tillstånd hos vegetationen stödjer dess ekologiska funktioner samt diversitet i associerade samhällen. Strukturbildande vegetation av exempelvis ålgräs eller tång m fl ska finnas, med en utbredning, area och i ett tillstånd som stödjer dess ekologiska funktioner samt diversitet i associerade samhällen. Bottenfaunan ska vara karakteristisk för naturtyperna och finnas i livskraftiga populationer.

Stor rovfisk ex. gädda ska förekomma i livskraftiga populationer med en ålders- och storleksfördelning som möjliggör en naturlig trofisk funktion i näringsväven.

Mänskliga aktiviteter, verksamheter och vistelser ska inte inverka negativt på viktiga processer, funktioner, strukturer samt karakteristiska – och typiska arter.

---

¹ Vattenkvaliteten ska enligt Vattendirektivet ha god ekologisk och kemisk status. Enligt Havsmiljödirektivet är kravet att kvaliteten ska vara av god miljöstatus. Direktiven överlappar från strandlinjen till en sjömil utanför baslinjen.

Främmande arter eller populationer ska inte inverka negativt på artsammansättning eller populationsstorlekar hos de naturligt förekommande arterna.

Specifika bevarandemål för en viss naturtyp

Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten (1140): Naturtypen ska präglas av återkommande naturliga störningar med periodvisa blottläggningar av botten. Blottläggning av botten ska variera naturligt i tid och rum och beror av vattenstånd.

Laguner (1150): Tröskeln och/eller vegetation i mynningen ska vara bibehållen med naturligt begränsat vattenutbyte med omgivande havsområde.

Förekommande typiska arter samt karaktäristiska arter som finns i naturtyperna

Sublittoral sandbankar (1110): borstnate, ålgräs, hårsärv, borststräfsse, grönsträfsse, ål och ejder och alfågel.

Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten (1140): gravand.

Laguner (1150): Axslinga, hårnating, hårsärv, skruvnating, ålnate.

Stora grunda vikar och sund (1160): blåstång, kräkel, bergborsting, axslinga, nating, ålgräs, blåmussla, ål, gädda, gravand, bläsand, knölsvan, stjärtand, fisktärna och silvertärna.

Rev- Geogent rev (1174): Saknas kunskap

Boreala skär och småöar i Östersjön (1621, 1622): Karaktäristiska arter: ullsläke, kräkel, grönslick, bergborsting, blåmussla och borstnate. Typiska fågelarter: Roskarl, silltrut, skräntärna.

Boreala strandängar av Östersjötyp (1630): Kustarun, dvärgarun, gulkämpar, havssälting, bunge, ormtunga, revigt saltgräs, saltnarv, smultronklöver, slätterblomma, trift, plattsäv och rödsäv.

Boreala strandängar med perenn vegetation i Östersjön(1640): Baltisk marviol

Artrika torra- friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ (6270): Backtimjan, brudbröd, bockrot, darrgräs, gullviva, knölsmörblomma, ängsskallra, ängsvädd, vanlig ögontröst, jungfrulin, stor blåklocka, nattviol, klasefibbla, solvända, knägräs, mandelblomma, revfibbla och kattfot.

Fuktängar med blååtätel eller starr (6410, 6411): Darrgräs, slankstarr, slätterblomma, loppstarr, ängsstarr, ängsskallra, ängsnycklar, vildvin, ängsvädd samt de typiska fågelarterna enkelbeckasin och tofsvipa

Rikkärr (7230): Kärrknipprot, gräsull, tätört, majviva, näbbstarr, slätterblomma, ängsnycklar, tagelsäv, axag, honungsblomster och späd skorpcionmossa.

Näringsrik ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ Ek-hassellund (9162): Storrams

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus

Naturtyper

Sublittoral sandbankar (1110-1113)

Naturtypen med dess undergrupper utgör en stor del av Natura 2000-områdets havsdel. Makroalger är det dominerande vegetationsinslaget även om det förekommer områden med ålgräs. Naturtypen sträcker sig mellan ca 1-6 m djup och ysubstratet utgörs av sand, grus och sten. Sandbankarna omgärdar en djupare ränna som går igenom Natura 2000-området. Hela Natura 2000-området ligger dock skyddat och det bedöms inte förekomma någon påtaglig sedimenttransport pga strömmar eller vindpåverkan.

Rödalgerna ullsläke och fjäderslick är vanligt förekommande och kan nå höga täckningsgrader. Andra vanligt förekommande rödalger är t ex kräkel, havsstenhinna och violettslick. Grönalgerna grönslick och bergborsting förekommer glesare. Bland bottenfaunan kan exempelvis nämnas blåmussla och slät havstulpan.

Naturtypen är en viktig födosöksmiljö för både fiskätande fåglar och de som livnär sig på mer fastsittande organismer inklusive växter. Typiska arter som alfågel, ejder och sjöorre förekommer.

Naturtypen bedöms ha fullgod bevarandestatus.

Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten (1140)

Naturtypen utgör de mest strandnära delarna av havsområdet och omgärdar även skären. Ysubstratet domineras av sand, grus och sten. Ställvis finns hög täckning av borstnate men mer sparsamt med t ex hårsärvar och ullsläke. Blåmussla förekommer.

Den typiska arten gravand förekommer

Naturtypen bedöms ha fullgod bevarandestatus.

Laguner (1150)

Tre laguner finns i området, på uddarna, som alla har flera förbindelser till havet utanför. Dominerande jordart är sand, sand, grus och sten och omkringliggande marker, inklusive de öar som avskärmar lagunerna betas. Enstaka högstarr-, vass- och kaveldunspartier finns längs stranden där betesdjuren inte kommer till. Lagunerna och dess omgivningar frekventeras i hög grad av rastande och häckande sjöfågel, främst olika gäss.

Axslinga, hårnating, hårsärv, skruvnating och ålnate finns i lagunen.

För en stor del av naturtypen har ingen bedömning av bevarandestatus gjorts.

Stora grunda vikar och sund (1160)

Naturtypen innefattar den djupare delen av sundet mellan fastlandet och de yttersta skären. Generellt sett domineras ytsubstratet av mjuk lera men, åtminstone i de grundare delarna, finns även ställvis rikligt med block och sten. I områden med hårt substrat förekommer kräkel och blåstång med hög täckningsgrad liksom fjäderslick. I djupare delar, på sandbotten, förekommer bl a ålgräs sparsamt.

Bland bottenfaunan kan nämnas blåmussla, mossdjuren slättångbark och taggig tångbark samt hjärtmusslor. Exempel på förekommande fiskarter är gädda, ål och sik.

Naturtypen bedöms ha fullgod bevarandestatus.

Rev- geogent rev 0-30 m (1174)

Reven som ingår i Natura 2000-området ligger som moränförlängningar med block utanför uddarna. På blocken växer bl a rödalger men det saknas mer detaljerade inventeringsdata för naturtypen. Generellt kan sägas att reven bidrar med att skapa en mosaik av olika bottenmiljöer vilket gynnar artrikedomen.

Naturtypen bedöms ha fullgod bevarandestatus.

Boreala skär och småöar i Östersjön (1621, 1622)

Drygt 800 m ut från fastlandet ligger moränöarna Gruarna och Skälörarna vilka är omgivna av andra mindre små skär och grynnor. Öarna med omgivande vatten är viktiga året runt för fågellivet, inte minst som häckningsmiljöer. Arter som ejder, gråtrut, silltrut, silvertärna, skrântärna, småtärna och vitkindad gås har observerats häcka på skären och födosöka i havsområdet. Bland bottenvegetationen ses arter som bland andra ullsläke, kräkel, grönslick, bergborsting, blåmussla, borstnate.

Kråkeskär är mest förbuskad, medan Gruarna bara har ett fåtal uppstickande buskar, och Sjalörarna är helt kala förutom gräsvegetationen i fältskiktet. På Långholmarna når betesdjuren ut på några av de större holmarna och därför är gräsvegetationen betydligt lägre här, men buskarna (mestadels hagtorn, slån och nypon med inslag av ask längre in mot land) hotar att ta över även här.

Havsstrandängarna av Östersjötyp (1630)

Den prioriterade naturtypen havsstrandängar av östersjötyp omfattar större delen av kuststräckan inom Edenryds Natura 2000-område. Naturtypen återfinns i huvudsak bara längs havet men sträcker sig längre inåt land på de ställen där strandlinjen är uppbruten av småöar och vikar. Naturtypen är mosaikartad med små fläckar av andra naturtyper t.ex. torra-friska låglandsgräsmarker och mindre driftvallar med ånnuell vegetation (1210). Hävden är god på havsstrandängarna och detta har lett till en relativt stor artrikedom.

Bland de dominerande arterna återfinns rödsvingel, saltåg och krypven och enstaka strandkämpar. Andra förekommande arter är kustarun, dvärgarun, blodrot, busktörne, spikblad, havssälting, bunge, ormtunga, revigt saltgräs, strandmålla, spjutmålla, saltgräs, revigt saltgräs, saltnarv, smultronklöver, slåtterblomma, trift, plattsäv och rödsäv och strandaster.

Liksom lagunen är havsstrandängarna populära tillhåll för flera häckande och rastande sjöfåglar.

Naturtypen har en fullgod bevarandestatus.

Sandstränder vid Östersjön (1640)

Sandstränder vid Östersjön förekommer vid svagt sluttande kustlinjer runt Östersjön, sluttningen har formats av vågornas rörelser. Naturtypen kan hysa rikligt med perenna växter, men kan även ha en sparsam vegetation. Flera av arterna är sandbindande. Arter som finns i naturtypen här i Edenryd är bergrör, kärrvial, marviol, strandvial och blekarv. Naturtypen är i regel inte påverkad av slåtter eller betesdrift. Insektsfaunan är rik och särpräglad.

Artrika torra- friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ (6270)

Områdets ängsmarker består av silikatgräsmark som är torr och kalkhaltig. Silikatgräsmarkerna löper längs med havsstrandängarna och följer kuststräckan i området tillsammans med fragment av åkermark och andra naturtyper. Betesmarken har en tydlig stenbundenhet. Marken har ett rikt växtliv med arter som puktörne, jordtistel, backtimjan, stor blåklocka, liten blåklocka, backsmultron, bockrot, brudbröd, vanlig ögontröst, gullviva, spåtistel, blodrot darrgräs, knölsmörblomma, gråfibbla, jungfrulin, vårtåtel, ängsvädd, ängssyra, luddfingerört, ängsskallra, nattviol, klasefibbla, solvända, knägräs, mandelblomma, revfibbla och kattfot.

I silikatgräsmarker brukar det finnas ett rikt insektsliv och så är fallet även i Edenryd, almsnabbsvingen har observerats. Arter som finns här är kopplade till den beteshävd som under lång tid förekommit på platsen. Markerna är mestadels välbetade men vissa betesmarker är svagt hävdade eller helt ohävdade. Många av områdena är helt opåverkade av gödsel. I markerna finns sandblottor som utgör viktiga boplatser för sandlevande insekter som alvarsmalbi. I buskskiktet finns rikligt med hagtorn, slån och rosarter. I trädskiktet finns mycket al och ask. Det finns fina buskbryn. I mindre skala finns enbuskar, björnbärsbuskar, alm, björk och ek.

Naturtypen har icke fullgod bevarandestatus pga. vissa delar saknar hävd och stora delar är igenvuxen med buskar.

Fuktängar (6410/6411)

I vissa partier av området finns inslag av fuktängar med starrvegetation. Fuktängar finns i två undertyper, och på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, finns ofta relativt artrika fuktängar bl.a. "kalkfuktängen" medan den andra undertypen är på surare jordar med trivialare arter. Här i Edenryd finns främst den artrika kalkfuktängen.

I fältskiktet finns ängsnycklar, slankstarr, slätterblomma, darrgräs, gökblomster, kärrensälting, plattsäv, plattstarr, hirsstarr, tagelsäv, ängsull, höstskallra, kärntistel tätört, glesstarr, hundstarr, agnsäv, kärnkavle, skånst mannagräs, kustarun, dvärgarun, humleblomster, rödklöver, rosettlungfrulin, strätta, spikblad, slätterblomma, småvänderot, loppstarr, ängsstarr, ängsskallra, vildlin, ängsvädd samt de typiska fågelarterna enkelbeckasin och tofsvipa

I buskskiktet finns rikligt med hagtorn, slån och rosarter. Det finns fina buskbryn. I mindre skala finns enbuskar, björnbärsbuskar, björk och ek. I trädskiktet finns klibbal samt ask i något större utsträckning, 10% -20% av områdets fuktängar har ett slutet trädskikt. Fuktängarna är i starkt behov av hävd i form av bete eller slåtter, vissa av fuktängarna har svag eller obefintlig hävd.

Naturtypen har icke fullgod bevarandestatus pga. vissa delar saknar hävd och stora delar är igenvuxna med en stor andel buskar.

Rikkärr (7230)

I området finns två rikkärr av extremrikkärr typ. I det mindre kärret till väster om det större finns arter som slankstarr, ängsstarr, ängsnycklar, kärknipprot, gräsull, tätört och majviva, frossört, kärnspira, läkevänderot och kärknipprot. Kärret ligger i kanten av en skog med al, alen växer in i rikkärret som hotas av igenväxning.

Det större rikkärret är ett topogent kärr med varierad fuktighet och en mosaik av extremrikkärr och kalkfuktsäng. Det ligger längs med en stenmur, där ena sidan av vegetationen är hävdad och den andra ohävdad. I västra delarna av kärret finns de blötaste ytorna, där finns mjuka mattor med späd skorpionmossa och guldspärrsmossa. Vegetationen består av starr på fast matta och mindre ytor med gles gräs-/starrvegetation. Förekommande arter är slankstarr, ängsnycklar, kärknipprot, majviva, tätört, slätterblomma, busktörne, smultronklöver, spikblad, småvänderot, grodtåg, plattsäv, nålstarr, hirstarr, grönstarr, tagelsäv, agnsäv, ängsull, vildlin, rosettjungfrulin, luddunört och spikblad. I kärret växer också de rödlistade arterna loppstarr och honungsblomster men också axag som är en ovanlig art i Skåne.

Naturtypen har fullgod bevarandestatus.

Näringsrik ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ Ek hasslund (9162)

Centralt i området, mellan naturtyperna 1630 och 6270 ligger en näringsrik ek- och hassellundskog. Trädskiktet domineras av ek med inslag av ask, al, sälg och benved, i buskskiktet finns grov hassel och i fältskiktet förekommer blåsippa, majbräken, våtarv, storrams, skogssäv, humleblomster, harsyra, skogsviol, videört, teveronika, spikblad, skogsallat, kal knipprot, kärfräken, knapptåg, skogsviol och skogssäv. Skogen består av en

yngre ekskog utan äldre och grova träd och med endast lite död ved. I de västra och de östra delarna av skogen intill kusten har det tidigare funnits öppna betesmark som nu växt igen till skog.

I skogen finns även lövängsrester med hamlade träd.

Naturtypen har en icke fullgod bevarandestatus eftersom träden är unga och det endast finns lite död ved.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Nedan redovisas exempel på åtgärder som riskerar att påverka utpekade naturvärden negativt. Innan en åtgärd genomförs måste verksamhetsutövaren ta ställning till om den specifika åtgärden riskerar att påverka miljön i Natura 2000-området på ett betydande sätt. I så fall ska kontakt tas med Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Observera att dessa hot ej är föreskrifter som t.ex. för naturreservat utan är tänkt att användas som ett verktyg vid tillståndsprövning samt för att påvisa vad som påverkar Natura 2000-området.

Edenryds landdel

Hävd:

För svag eller utebliven hävd som leder till att naturtyperna växer igen.

Gödsling:

Gödsling eller annan tillförsel av näringsämnen (t.ex. gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödfodring m.m.) från annan källa än från betande djur som skadar mark och vegetation. Tillskottsutfodring av betesdjur ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran. Betesmarkerna får inte sambetas med gödslade marker och tillskottsutfodring av betesdjur får endast ske i samband med övergångsutfodring vid betessläpp och installning.

Bebyggelse:

Bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring, exempelvis skogsplantering och täktverksamhet, i objektet eller i angränsande områden som kan påverka naturvärdena i området negativt.

Avmaskningsmedel:

Användning av avmaskningsmedel med samma miljöpåverkan som avermectin är negativt för den dynglevande insektsfaunan och bör undvikas i så stor utsträckning som möjligt. Avmaskningsmedel bör inte användas utom när det sker på Veterinärens inrådan.

Bekämpningsmedel:

Användning av bekämpningsmedel och kemikalier i de omkringliggande skogarna och åkrarna.

Hydrologi:

Förändringar i områdets hydrologi från både inom och utanför området genom t.ex. markavvattning. Förändrad vattenkemi och försämring av vattenkvalitén genom t.ex. utsläpp av föroreningar och gifter i vattendrag, försurning eller eutrofiering. Luftburet kvävenedfall som påverkar vegetationen på öppna hedar och myrmarker. Utdikning, dränering och andra ingrepp som ändrar de hydrologiska förhållandena och leder till uttorkning av naturtyper. Naturtyperna kan påverkas negativt även av perifera dikningsföretag, ledningsgrävningar och vägdragningar om de leder till sänkt grundvattennivå eller ändrad hydrologi på lokalerna.

Invasiva arter:

Spridning av invasiva arter som t.ex. vresros och kotula. Den senare utgör en sentida inkomling som dykt upp i stort antal på flera ställen längs Edenryds strandängar och ute på öarna.

Edenryds havsdel

Samspelet mellan grunda havsmiljöer av växlande utseende, bottenfauna, fiskreproduktion, fågelliv och landmiljöerna är av stort ekologiskt intresse. Dessa samspel kan lätt påverkas av olika hotfaktorer, vilket gör att området med dess strukturer och typiska arter tillsammans utgör en ekologiskt känslig enhet.

Markexploatering/markpåverkan och buller:

Alla typer av exploateringsföretag; anläggningsarbeten, byggnation, sprängning, grävning, schaktning, muddring, utfyllnad, täkt av sediment eller sten, förankringar, dragning av kablar och ledningar etc i eller utanför området kan förstöra eller skada naturtyper och arter. Påverkan kan t ex ske genom att naturtyp tas i anspråk och/eller genom påverkan på vattenutbyte, substratförhållanden, strömförhållanden, ökad grumling (påverkan genom ljus och mängd partiklar), vibrationer, sammanpackning/slitage genom tramp, undervattensbuller och nattbelysning.

Exploatering kan även leda till att fler människor/farkoster rör sig genom området och därmed störa djurlivet. Utestängningseffekter, se nedan, ändrade vandringvägar är exempel på konsekvenser. På grunda bottenar med lösa sediment kan en återkolonisering av olika organismgrupper ta mycket lång tid, t ex om vegetationen har skadats eller om bottenpografien/strukturen påverkats.

Uppförande och drift av vindkraftverk, kan leda till förändrade substratförhållanden med mer hårda ytor samt även påverkar strömförhållanden. Under uppförandestadiet störs botten och uppvirvling av bottensediment kan störa primärproduktionen vilket får konsekvenser högre upp i näringsväven. Buller och rörelser (även från andra källor än de kopplade till markexploatering) kan ha bortskrämmande och/eller skadlig fysiologisk/fysisk effekt på fisk, sjöfågel och eventuella marina däggdjur. Dessa djurgrupper kan även påverkas negativt av driftverksamheten knuten till etablerade anläggningar, t ex buller och vibrationer från verken och sjötrafiken, ökade rörelser i området av sjötrafik m m genom t

ex störningar och grumling. Verksamheterna kan även leda till en sk utestängningseffekt för djurgrupperna vilket innebär att arealen tillgänglig för t ex övervintring, födosök, reproduktion eller uppväxt minskar.

Olika former av markexploatering, t ex sand- eller grustäkt och utfyllnader, kan även leda till att människans fiske skadas.

Motorfarkoster av olika typer är ett annat exempel på en källa som bidrar med buller i havet. Hur stort bullret är och hur långt det fortplantar sig beror på flera faktorer som t ex hur fort man kör, typ av motor och skrov, vattendjup och eventuella skiktningar, men även bottensediment och topografi. Användning av ekolod blir allt vanligare och många ekolod använder frekvenser som ligger inom vad flera djurgrupper kan höra och detta bidrar också med ljudföroreningar i havet. Många djurarter använder ljud för att kommunicera, leta föda, orientera sig eller undvika faror. Buller från mänskliga verksamheter kan ha stor negativ påverkan på flera djurgrupper från ryggradslösa djur, fiskar, fåglar och marina däggdjur.

Föroreningar, utsläpp, turbulens m m:

Läckage, utsläpp och nedfall av näringsämnen från jordbruket, andra källor på land eller i luften samt från sjötrafik kan bidra till att havsområden övergöds. Planktonproduktionen ökar vilket resulterar i minskat siktdjup och påverkar artsammansättningen. Snabbväxande ettåriga trådalger konkurrerar ut ålgräs och makroalger. Dessa fintrådiga alger kan i sin tur bilda drivande algmattor som utsöndrar gifter, hindrar fisk att söka föda samt hindrar evertebrater med planktoniska larvstadier att bottenfälla. Syrebrist på bottenarna kan också uppstå då den syrekrävande bakteriella nedbrytningen ökar.

Föroreningar i vattnet t ex i form av grumling och utsläpp av olja och kemikalier från tillrinnande vattendrag eller från punktkällor på land.

Muddring:

Muddrig på havsbotten vid industrier som innehåller föroreningar kan göra att föroreningarna frigörs ifrån sedimentpartiklar och porvatten som en följd av förändrande fysiska/kemiska förhållanden. Föroreningarna kan uppehålla sig under lång tid i vattenmassan och löper stor risk att påverka plankton, bottenfauna, vegetation och fisk i dess spridningsriktning. Föroreningar som är vanliga i vatten från pappersindustri är resinsyror, (akut toxiskt för fisk, retene (toxisk för juvenil fisk) och trästeroler (långtidsverkande hormonstörningar för fisk). Hur toxiska ämnena är beror på biotillgänglighet och dess benägenhet att släppa från bottensedimentet. Omrörning av bottensedimentet vid muddring gör att ämnena sedimenteras under mycket längre tid.

Fartygstrafik, både inom Natura 2000-området och i Hanöbukten i stort, kan innebära risk för oljeutsläpp eller läckage. Utsläpp av t ex olja kan orsaka stora skador på fåglar, fiskar, bottenfauna och kustmiljöer. Skadorna kan även vara indirekta genom att en arts föda påverkas negativt.

Kemikalier som används i oljebekämpande syfte, sk dispergeringsmedel, kan också skada havsmiljön, liksom vissa båtbottnfärger.

Spridning och ackumulering av bl a organiska miljögifter och tungmetaller i akvatisk miljö påverkar både bottenfaunan och djur högre upp i näringskedjan.

Djupgående farkoster eller sådana som framförs i hög hastighet i vatten med grunda bottnar riskerar att riva upp bottensediment, genom svall eller turbulens, eller gå på grund.

Vattenregleringar, dikningar m m,

Olika former av vattenverksamhet, inom och utanför området, som t ex regleringar av vattendrag, dikningar och dräneringar kan leda till förändrade hydrologiska och vattenkemiska förhållanden.

Nedskräpning

Sjöfåglar och marina däggdjur kan fastna i rep och övergivna fiskeredskap och drunkna. Djur som äter makro- eller mikrokräp istället för naturlig föda hindras i sin tillväxt eller förgiftas och kan svälta ihjäl.

Fiske

Fiske efter hotade arter, särskilt hotade typiska arter för respektive naturtyp, eller på bestånd som är hotade. Ett för stort uttag av fisk leder till att bestånden minskar och får svårt att återhämta sig. Det kan också leda till ändrad artsammansättning och/eller storleksfördelning vilket i sin tur kan orsaka negativa kaskadeffekter i födokedjan.

Fiske med redskap som leder till att bottnarna inklusive fauna och vegetation skadas eller ger bifångster av marina däggdjur, fåglar eller icke-målarter. Bottensatta stormaskiga garn medför störst risk för bifångst av sjöfågel och marina däggdjur, där risken ökar med bl a storlek på maskor. Det finns även andra faktorer kopplade till redskapsutformning och användning som påverkar bifångstrisken.

Ickeselektiva fiskeredskap som hotar den biologiska mångfalden.

Olika aktiviteter t ex fiske, jakt och annan beträdning, kan ha en störande påverkan genom att vissa arter skräms bort från ett område som annars skulle ha använts för exempelvis födosök eller uppväxt.

Främmande arter, populationer Främmande arter och populationer, introducerade genom t ex barlastvatten, odling eller egen spridning, kan ändra konkurrensförhållanden, döda, sprida smitta, ändra genetik och därmed anpassningsförmåga hos befintliga, inhemska bestånd.

Förlust av sammanhängande områden - isolering

Skador av olika anledningar och karaktär på habitat eller arter inom ett område eller i ett eller flera andra områden i ett ekologiskt funktionellt nätverk av områden kan påverka både växt- och djurliv lokalt men även i de andra områdena i nätverket. Områden i ett nätverk kan ha olika betydelse för skilda livsstadier, t ex som källa för larvspridning eller för uppväxt.

Igenväxning på land

Utebliven hävd, genom t ex upphört bete, på de strandmarker vars naturvärden är beroende av hävd innebär att både naturtyperna i sig och deras funktion som t ex häcknings- och födosöksmiljöer kan skadas.

Skydd och bevarandeåtgärder

Bevarandeåtgärderna består av nuvarande och eventuella planerade skydd, restaureringsåtgärder, som vanligtvis är större engångsåtgärder, och löpande skötsel, som inte är engångsåtgärder och som behöver göras löpande.

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Vid genomförandet av art-och habitatdirektivet utgår man från att alla verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd. Enligt övergångsbestämmelserna krävs inte ett sådant tillstånd för verksamheter som påbörjats före 1 juli 2001 under förutsättning att de vid denna tidpunkt hade tillstånd enligt 9 eller 11 kap miljöbalken (eller motsvarande äldre bestämmelser). De tillståndsgivna verksamheterna skyddas av rättskraften i tillståndet. Syftet med övergångsbestämmelserna var inte att undanta tillståndskravet för framtida förändringar av befintliga verksamheter utan man ville undvika en obligatorisk omprövning av samtliga verksamheter som bedrevs 1 juli 2001. Vid ändringar av verksamheter och vid nyanläggning aktualiseras dock tillståndsplikten.

På grund av att fornlämningar finns i området måste alla åtgärder som skulle kunna ha en inverkan på dessa först samrådats med kulturmiljöenheten på Länsstyrelsen Skåne. Det är också kulturmiljöenheten på Länsstyrelsen Skåne som avgör om en åtgärd bedöms påverka eller inte påverka en fornlämning. Exempel är åtgärder så som slyuppdragning eller markberedning.

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning eventuellt fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen.

Markägare kan eventuellt få rätt till ersättning om **tillstånd inte kan ges** och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Ersättning ges dock inte i alla fall t.ex. inte om man blivit nekad att uppföra byggnationer inom Natura 2000-områden. Om skog ska ersättas vill Naturvårdsverket att all skog inom Natura 2000-området ersätts samtidigt så att inte Natura 2000-området har ersatts i vissa delar och inte i andra. Miljöersättning inom betesmarker anses också vara en form av skötselersättning.

Skydd och reglering

Edenryd har till stora delar miljöstöd, ca 80% av områdets betesmark har miljöstöd, men flera av öarna samt de sydvästra delarna saknar idag miljöstöd.

De större öarna och ett par uddar ingår i fågelskyddsområdet Ängholmarna m fl öar, holmar och skär som har varit skyddat sedan 1972. Området har beträdnadsförbud 1/3-30/6, vilket innebär att det är förbjudet att landa vid eller beträda området eller att uppehålla sig inom 50 meter från det. Skyddet innebär även att det är förbjudet att bl a jaga eller medföra jaktredskap eller hund, bortföra eller skada ägg, rom eller bo, samt att ofreda djur t.ex. genom fotografering under samma period.

Vid Skräbeån finns ett fredningsområde för fisk vars nuvarande bestämmelser säger att allt fiske är förbjudet under tiden 15 september – 30 april. Undantag gäller för ålfisken som utövas med stöd av enskild fiskerätt. Utöver detta förbud gäller längs kustlinjen, alltså även inom Gruarna, en annan bestämmelse som säger att nätfiske är förbjudet 15 sept. – 30 april i vattenområden grundare än 3 m enligt gällande sjökort. Från 1 maj-14 september får nät inte heller stå ute i havet mellan kl. 10.00-16.00 och högst 180 m nät får användas.

Länsstyrelsen arbetar med en översyn av fiskebestämmelserna i området, vilket bl a innebär att fredningsområdet kan komma att upphävas och att istället nya bestämmelser införs med syfte att minska risk för bifångst av fågel samt att fasa ut fisket på hotade typiska fiskarter.

Utökade strandskyddsbestämmelser varierar mellan 100-300 m från strandlinjen både på land och ut i havet samt runt Gruarna och Skälörarna.

På sikt behöver de marina områdena i nordost och Skånes enda skärgård skyddas ytterligare genom t.ex. områdesskydd genom reservatsbildning.

Hävd behövs i området men sent betespåsläpp krävs i skärgården för att inte skada områdets fågelvärden. Det finns också ett behov av att reglera fisket inom havsdelen, vilket sannolikt kommer att göras inom fiskerilagstiftningen.

Länsstyrelsen anser att Edenryd inte är tillräckligt reglerad idag. Objektet kommer att läggas in som ett DOS-objekt (Digitalt Områdesskydd) så att området kan utredas vidare för framtida skydd i form av naturreservat eller naturvårdsavtal.

Prioriterade bevarandeåtgärder

De prioriterade åtgärderna i Edenryd är: En fortsatt och varierad hävd i form av bete och röjning av buskar i betesmarkerna behövs. Någon form av hävd behövs även på öarna. Bäst är hävd med djur med ett sent betessläpp efter den 30 juni, för att inte skada ägg och fåglar, men om det inte är möjligt så behöver regelbundna röjningar göras där högre uppslag av buskar röjs bort och inte tillåts på öarna. Att minska predatorstrycket på bl.a skrântärnan av mink och gråtrut i området. Att ta bort matjord och lägga ut grus i lämpliga dimensioner är också prioriterat. Förstärka områdets skydd genom bildande av naturreservat. Lämna havsområdet till fri utveckling av naturliga processer så att den mänskliga påverkan på bevarandevärdena är obetydlig. Reglera fiske genom tillämplig fiskerilagstiftning för att minska risken för betydande påverkan på skyddsvärdena genom bifångster av sjöfågel och hotade fiskarter. Begränsa hastighet till sjöss för att gynna bl a fågelliv och fisk. Lokalisering och uppsamling av förlorade fiskeredskap, samt uppsamling och bortförsl av ilandflutet skräp.

Restaureringsåtgärder

- Lokalisering och uppsamling av förlorade fiskeredskap, samt uppsamling och bortförsl av ilandflutet skräp.
- Säkerställa beteshävd på fastlandet men även på öarna.
- Det finns ett behov av att reglera fisket även inom Gruarna för att bättre ta tillvara områdets bevarandevärden och dessa regleringar kommer sannolikt att göras i fiskerilagstiftningen.
- Vid Gruarna behöver det tas bort matjord så att grus och sand kommer fram.
- Hävd med ett sent betessläpp efter den 30 juni är att föredra, för att inte skada ägg och fåglar, om det inte är möjligt så behöver regelbundna röjningar göras där högre uppslag av buskar röjs bort och inte tillåts på öarna. Områden utan anslutning till hav och öarna kan betas med normalt betespåsläpp. Även på ytor med honungsblomster bör betespåsläppet ske först efter midsommar.
- Stängslingen ska tillåta djuren att beta ända ner till strandbrynet, även i områdets västra ände där omfattande vasspartier breder ut sig. En blå bård bör eftersträvas innanför vassen.
- Skyltar som informerar om beträdnadsförbudet samt vädjar till försiktighet under fåglarnas häckningssäsong bör sättas upp på strategiska platser.

Löpande skötsel

- Fortsatt hävd med bete på betesmarker. På många ställen inom området saknas hävd eller är hävden otillräcklig. Där behövs bättre hävd. Vegetationen skall vara nerbetad vid betessäsongens slut.
- Gallring av träd i betesmark vid behov.
- Röjning av buskar i betesmark för att hålla området öppet. Röjning av betesmarker kan utgå från redan befintliga gläntor som man utökar så att det skapas en bättre mosaik mellan buskmark och välbetade betesmark.

- Bryn ska sparas åt landlevande fåglar som trädlärka m.m.
- Kontrollerad naturvårdsbränning under tidig vår kan vara en lämplig skötselmetod för att bli av med fjolårsföna.
- Död ved bör återskapas mekaniskt i skogsområdet.
- Det västra rikkärret bör utökas genom att man röjer al vid kärkant.
- I områdets västra del bör vass hållas efter, det är ej nödvändigt att ta bort all vass, utan målet är en mosaik mellan vassklädd- och öppen strandkant.
- Lokalisering och uppsamling av förlorade fiskeredskap, samt uppsamling och bortförel av ilandflutet skräp.
- Om trycket från borövare eller rovdjur är för högt och hotar prioriterade fågelarter bör särskilda jaktinsatser göras.
- Natura 2000-områdets havsmiljö kräver ej mycket skötsel då det viktigaste för bevarandet av områdets naturvärden är att den mänskliga påverkan inte, varken inom eller utanför området, är på sådana nivåer att den skadar dem.
- Håll koll och bekämpa vid behov de invasiva arterna inom området.

Uppföljning

Uppföljning av naturtyper och arter inom Natura 2000-områdena kommer att ske med omdrev vart 6:e eller 12:e år beroende på naturtyp och art. Vissa delar av uppföljningen, som t.ex. areal är obligatoriska medan andra delar kan väljas av länsstyrelserna själva. Mer information om enskild naturtyp/art finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Referenser

- Artfakta, Artdatabanken, <http://artfakta.artdatabanken.se/> Besökt vintern 2017-10-12
- Green, M. och Nilsson, L., Biologiska Institutionen, Lunds universitet, muntliga uppgifter om sjöfågel.
- SGU: Kartvisaren: Skånestrand 2016. <https://apps.sgu.se/kartvisare/index.html>
- Länsstyrelsens basinventering i marin miljö 2011.
- Artdatabankens Artfaktablad (1992-2001) för de rödlistade arterna inom området.
- Artdatabankens information till Länsstyrelsen i Skåne Län om rödlistade arter, GIS-skikt.
- Fornlämningar, Riksantikvarieämbetet, <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>
- Besökt vintern 2018-02-19.
- Historiska kartor, Lantmäteriet, <https://etjanster.lantmateriet.se/historiskakartor/s/searchresult.html?countyREG=11&searchType=eMP=m&munParREG=Brom%F61la&searchType=v&openSearchREG=Ivetofta&yearMinREG=&yearMaxREG=&taskREG=&archive=REG&firstMatchToReturnREG=1> Besökt vintern 2018-02-23.
- Länsstyrelsen, Bager, H och Persson A., 2009:41, *Skånes rikkärr*.2009.
- Löfroth M. (ed.) 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*. Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets förlag.
- Naturvårdsverket: *Miljöeffekter vid muddring och dumpning*: <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-5999-6.pdf>
- Olsson, K-A. m.fl. (red), 2003. *Floran i Skåne. Vegetation och utflyktsmål*. Lund
- SGU:s vägledning: <http://www.sgu.se/samhallsplanering/planering-och-markanvandning/grundvatten-i-planeringen/grundvattenberoende-ekosystem/>

Skogsstyrelsen, *Signalarter - Indikatorer på skyddsvärd skog*. Skogsstyrelsen. 2000.
Skogsvårdsstyrelsen 1995-11-08. Nyckelbiotopsinventeringen.
Sveriges geologiska undersökning. 2016. Bilaga. Vägledningsmaterial över vilka Natura 2000-naturtyper som är känsliga för grundvattenpåverkan. SGU.

Bilagor

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000
2. Naturtypskoder för kartan
3. Rödlistade och hotade arter

Upprättad av Länsstyrelsen Skåne

Planförfattare: Ken Lundborg

Senast reviderad 2018-03-26 av Marie Björkander

Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan

Natura 2000-naturtyper

- 1110 - Sublittoral sandbankar
- 1111 - Sublittoral sandbankar - Sublittoral sandbank med vegetation - dominerad av ålgräs/marina kärlväxter
- 1112 - Sublittoral sandbankar - Sublittoral sandbank med i huvudsak makroalgsvegetation
- 1113 - Sublittoral sandbankar - Sublittoral sandbank fri från vegetation
- 1140 - Ler- och sandbotten som blottas vid lågvatten
- 1160 - Stora grunda vikar och sund
- 1150 - Laguner
- 1174 - Rev - Geogent rev 0-30 meter (berg/blocks substrat)
- 1621 - Skär och små öar i Östersjön - Terrester del
- 1622 - Skär och små öar i Östersjön - Akvatisk del
- 1630 - Havsstrandängar av Östersjötyp
- 1640 - Sandstränder med perenn vegetation i Östersjön
- 6270 - Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen
- 6410 - Fuktängar med blåtåtel eller starr
- 6411 - Fuktängar med blåtåtel eller starr – Kalkfuktäng
- 7230 - Rikkärr
- 9162 - Näringsrik ek- eller ek-avenbokskog - Ek-hassellund

Icke-naturtyper

- 906 - Triviallövsskog (>70% triviallöv)
- 907 - Ädellövsskog (>70% löv och >50% ädellöv)
- 909 - Lövsumpskog (lövskog på blöt mark)
- 1000 - Marint vatten
- 6840 - Obestämd natura-gräsmark/ickenatura-gräsmark
- 6911 - Öppen kultiverad betesmark
- 6915 - Fuktäng
- 6916 - Buskrik utmark
- 6920 - Bebyggd mark
- 6930 - Åker
- 7999 - Våtmark, ickenatura-naturtyp

Bilaga 4, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna

Rödlistade arter enligt artdatabankens rödlista 2015 placeras i olika hotkategorier beroende på risk för utdöende i vilt tillstånd inom olika tidsperspektiv. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered; akut hotad) resp. EN (Endangered; starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable; sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened; missgynnad). Arter som numera är livskraftiga men som tidigare varit hotade placeras i LC. F= fridlyst art, Ågp= art som har eller ska få ett nationellt åtgärdsprogram för hotade arter, B2, B4 & B5 hänvisar till resp. bilaga i art- och habitatdirektivet.

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/Annan fakta
Däggdjur	dvärgpipistrell	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	B4, F
Fiskar	Ål	<i>Anguilla anguilla</i>	CR
	Sik	<i>Coregonus maraena</i>	F
Fjärilar	almsnabbvinge	<i>Satyrrium w-album</i>	NT
	silversmygare	<i>Hesperia comma</i>	NT
Fåglar	ejder	<i>Somateria mollissima</i>	VU
	fisktärna	<i>Sterna hirundo</i>	F
	gråtrut	<i>Larus argentatus</i>	VU
	rosenfink	<i>Carpodacus erythrinus</i>	VU
	roskarl	<i>Arenaria interpres</i>	VU
	silltrut	<i>Larus fuscus</i>	NT
	silvertärna	<i>Sterna paradisaea</i>	F
	skräntärna	<i>Hydroprogne caspia</i>	NT, F
	skägges	<i>Panurus biarmicus</i>	NT
	skärfläcka	<i>Recurvirostra avosetta</i>	F
	småtärna	<i>Sternula albifrons</i>	VU, F
	stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU
	tornseglare	<i>Apus apus</i>	VU
	vitkindad gås	<i>Branta leucopsis</i>	F, B1
	ängspiplärka	<i>Anthus pratensis</i>	NT
Kräldjur	strandpadda	<i>Epidalea calamita</i>	VU, F, ÅGP
	åkergroda	<i>Rana arvalis</i>	B1,F,ÅFP

Kärlväxter	ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN
	backtimjan	<i>Thymus serpyllum</i>	NT
	blågrönt mannagräs	<i>Glyceria declinata</i>	VU
	blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>	F
	busktörne	<i>Ononis spinosa</i>	NT
	desmeknopp	<i>Adoxa moschatellina</i>	NT
	flockarun	<i>Centaurium erythraea</i>	VU, F
	gullviva	<i>Primula veris</i>	F
	honungsblomster	<i>Herminium monorchis</i>	VU, F, B1
	jordtistel	<i>Cirsium acaule</i>	NT
	klasefibbla	<i>Crepis praemorsa</i>	NT
	kustarun	<i>Centaurium littorale</i>	F
	kärrknipprot	<i>Epipactis palustris</i>	F
	liten kärrmaskros	<i>Taraxacum litorale</i>	NT
	ljus solvända	<i>Helianthemum nummularium</i>	NT
	loppstarr	<i>Carex pulicaris</i>	VU
	luddfingerört	<i>Potentilla heptaphylla</i>	EN
	lungrot	<i>Blitum bonus-henricus</i>	VU
	majviva	<i>Primula farinosa</i>	NT
	nattviol	<i>Platanthera bifolia</i>	F, LC
	plattsäv	<i>Blysmus compressus</i>	NT
	rödsäv	<i>Blysmus rufus</i>	NT
	Sankt Pers nycklar	<i>Orchis mascula</i>	F,
	skogsalm	<i>Ulmus glabra</i>	CR
	stenfrö	<i>Lithospermum officinale</i>	NT
	äkta ängsnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	LC, F
	ängsnattviol	<i>Platanthera bifolia</i>	NT, F
	ängsstarr	<i>Carex hostiana</i>	NT
	östkustarv	<i>Cerastium subtetrandrum</i>	NT
Skalbaggar	prydadsbock	<i>Anaglyptus mysticus</i>	NT
	^-	<i>Margarinotus neglectus</i>	VU
Steklar	alvarsmalbi	<i>Lasioglossum lativentre</i>	NT
Tvåvingar	vapenfluga	<i>Beris vallata</i>	NT

Bevarandeplanen för Edenryd

Syftet med Natura 2000-området Edenryd i Bromölla kommun är att bevara öppna, hävdade strandmarkerna med sina variations- och artrika miljöer som, angränsande till vattenspeglar och grunda havsområden, även erbjuder fina häcknings- och livsmiljöer för kustfåglar, ffa vadarfåglar.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda Natura 2000-områden och upprätta bevarandeplaner. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa och att upprätthålla Natura 2000-områdenas naturtyper och arter i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

Bevarandeplanen innehåller bevarandesyftena och bevarandemålen med Natura 2000-området via de fyra kriterierna areal, ekologiska strukturer & funktioner, typiska arter samt Natura 2000-arter (Arter i habitatdirektivets bilaga 2), beskrivning av området samt beskrivning av varje naturtyp och/eller art, förutsättningar för gynnsam bevarandestatus samt vad som kan påverka Natura 2000-området negativt. Den innehåller även information om vilka skötselåtgärder som behövs göras i Natura 2000- området.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane